

Detail 08

Vlakken

Het schijnt dat beduidend meer activiteit in de hersenen waar te nemen is, wanneer je naar een witte wand kijkt dan naar de televisie. Ik weet niet of dit waar is, maar het is een mooi gegeven. De witte wand laat je gedachten vrij, terwijl de televisie de gedachten voor je invult, je hoeft niets te doen. Dat laatste kan bij tijd en wijle overigens erg prettig zijn, maar dat terzijde.

Het doet me denken aan de monnikencel in het klooster La Tourette, van de Franse architect Le Corbusier. De ruimte, van nog geen twee bij zes meter, is een fijne plek, ingericht op de basale behoeften des levens. Bij binnenkomst de wastafel, gescheiden van het bed door een kast die aan beide kanten kan worden gebruikt; voor handdoeken aan de ene kant en voor een boek, wekker en leeslampje aan de bedzijde. Vervolgens een tafel met stoel, haaks op de gekleurde gevelpui. De wanden en het plafond zijn in de gehele ruimte grof gestuukt, behalve tegenover de tafel, hier is de wand glad. Met deze onderscheidende oppervlakte-behandeling is de ruimte op een eenvoudige manier geleed.

Le Corbusier maakte deze wand bovendien glad om de gedachten niet te laten 'vasthaken' op de spachtelputz, maar ze vrij te laten.

Vlakken zijn stilzwijgende, intrigerende beschutters van het dagelijks leven, ze staan aan de zijlijn en onbewust kijken we er voortdurend naar. Tijdens het eten, het wakker liggen, maar ook als we nadenken, werken, praten of op het toilet zitten. Vooral binnenshuis kunnen we elk vlak, of stukje vlak, uittekenen. Georges Perec, een Franse auteur uit de vorige eeuw, heeft een leuk boek geschreven getiteld *Especies des espaces*, in het Nederlands vertaald met *Ruimten rondom*. Het boek zoomt per hoofdstuk ruimtelijk uit; van de bladzijde in een boek, via het bed en de kamer naar het appartement, de straat, de stad, de wereld en uiteindelijk de kosmos. Over muren zegt hij het volgende: "Ik hang een schilderij aan de muur. Daarna vergeet ik dat er een muur is. Ik weet niet meer wat er achter de muur zit, ik weet niet meer dat er een muur is, ik weet niet

meer dat die muur een muur is, ik weet niet meer wat een muur is. De muur is niet meer datgene wat de plek scheidt van andere plekken waar andere mensen leven, de muur is alleen de ondergrond van het schilderij. Er zijn schilderijen omdat er ook muren zijn. Mensen moeten kunnen vergeten dat er muren zijn en daar hebben ze niets beters op gevonden dan schilderijen. Schilderijen wissen muren uit."

Schilderijen wissen muren uit. Door een schilderij op te hangen verdwijnt de muur, het schilderij trekt alle aandacht. Een ander vlak waar we veel tijd aan besteden, is het plafond. Bij het wakker worden, als we de slaap niet kunnen vatten, aan tafel na het eten met de handen in de nek. Waar we vroeger echter los gingen met de slagroom-stuukspuit, schrootjes of ander houtwerk, zien we tegenwoordig niet veel meer dan een glad vlak als we naar boven kijken. En in de meeste kantoorruimtes begeleidt het systeemplafond onze gedachten. Hier is het plafond een verdeel- en heersplek geworden van de installatietechniek, met lichtbakken, sprinklers en roosters, afgewerkt met gipsplaten in profielen. Gipsplaten die bij de kolommen afgesneden worden en de profielen er omheen geknutseld.

Ik zie wel wat in de herwaardering van het plafond, als belangrijk vlak in de ruimte. Kunstenaar Mark Pimlott bracht een aantal intrigerende plafonds aan in het Red House van Tony Fretton in Londen. Hier geen cassettes of slagroomsput, maar een subtiel reliëf in de woonkamer en een zorgvuldig aangebracht lijnenpatroon in de eetkamer. Deze ingrepen wissen het plafond niet uit, zoals het schilderij aan de muur bij Perec, maar ze versterken het karakter van de ruimte. De ingreep doet het plafond niet vergeten, maar vraagt op een subtiel manier om aandacht. Waar gaat die lijn naar toe? Het lijkt wel een landschap, een golf, hoe zou het voelen als je het aanraakt? Hoe dik zou het zijn, waarvan zou het gemaakt zijn, wat zit er achter? Dit plafond laat je gedachten gaan, in verwondering.

Marjolein van Eig

